

147. Tiistaina 10 päivänä marraskuuta 1992

kello 14.40

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta 4417

Hallituksen esitys n:o 223
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53

2) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 5 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain 1 ja 28 §:n muuttamisesta 4418

Hallituksen esitys n:o 193
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

3) Ehdotukset laiksi maaseutuelinkeinohallinnosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi 4429

Hallituksen esitys n:o 191
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

4) Ehdotukset laeiksi kuluttajansuojalain 2 ja 6 luvun sekä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n muuttamisesta 4434

Hallituksen esitys n:o 218
Talousvaliokunnan mietintö n:o 43

S.
5) Ehdotus laiksi eräisiin kansainvälisluonteisiin vakuutus sopimuksiin sovellettavasta laista 4434

S. Hallituksen esitys n:o 235
Talousvaliokunnan mietintö n:o 44

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä ed. Lehtinen.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Kuuskoski, Louekoski ja Kankaanniemi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 223
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 5 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain 1 ja 28 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 193

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä maidon kaksihintajärjestelmän jatkamisesta on aika pitkälti voimassa olevan lainsäädännön pohjalta.

Merkittävin muutos voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden on ns. aluekiintiöiden määrittäminen, eli poikkeuksen muodostavat Ahvenanmaan maakunta, Lapin ja Kainuun maaseutupiirien alueet sekä Oulun maaseutupiiriin kuuluvat Kuusamon, Taivalkosken ja Pudasjärven kunnat.

Muutosta on myöskin siinä, että 156 000 litran kiintiön yläraja poistuu ja että lakkautettavat tuotantokiintiöt voitaisiin heti myöntää lisäksi kiintiönä, jonka suuruus olisi 75 prosenttia lakkautetun kiintiön perusteella edellisen kalenterivuoden aikana tuotetusta maitomäärästä. Tässä yhteydessä valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi, että mainittu 75 prosenttia on vastoin keväällä solmittua maataloustulosopimusta, jossa oli sovittu 100 prosentin uudelleenjako, mutta hallituksen budjettineuvotteluissa on päädytty 75 prosenttiin.

Valiokunnan kannanottona ponsilauseman muotoon on kirjoitettu seuraavaa: "Valiokunta edellyttääkin maidon kiintiöjärjestelmän nuorille tuottajille aiheuttamien tilan kehittämisesteiden helpottamista jaettavilla lisäkiintiöillä. Samoin lisätuotantomahdollisuuksia tulee tarkastella osana tilojen vakauttamistoimenpiteitä. Edelleen edellytetään tuotantokustannusten alentamiseksi pikaisesti alennettavan rehuviljan hintaa, kuten valiokunta edellytti EY-jäsenyyshakemusta koskevassa kannanotossaan. Tämän mahdollistamiseksi maataloudelle ohjattavan maataloustulolain mukaisen valtiontuen perusteita on muutettava siten, että ne vastaavat

EY:n käytössä olevia järjestelyjä. Tämä edellyttää siirtymistä pääosin pinta-alaperusteisiin tai kotieläinkohtaisiin tukimuotoihin." Valiokunnan ponnella halutaan nimenomaan ohjata maaseutupiirin toimintaa, kun lisäkiintiöitä aikanaan tullaan jakamaan.

Aika merkittävä muutos on kiintiön keräämiskauden muutos, eli lain tultua voimaan sovelletaan 20 kuukauden kiintiötä, joka saadaan kertomalla vuosittainen maitokiintiö luvulla 1,7. Niin siirrytäänkin järjestelmään, jossa kiintiökausi alkaa 1.9. Tämä sopii huomattavasti paremmin maidontuotannon toimintaan.

Valiokunnan mietintö on lähes yksimielinen. Mietintöön on liitetty ainoastaan SMP:n Heikki Riihijärven vastalause, jossa vastustetaan kiintiön 156 000 litran ylärajan poistamista.

Arvoisa puhemies! Tällä tavalla maidon kaksihintajärjestelmä jatkuu. Juuri viime viikolla saatu Brysselin komission Suomen jäsenyyshakemusta koskeva lausunto hyvin selkeästi osoittaa, että Suomesta ollaan mielellään tekemässä Euroopan toista Irlantia eli Suomen maataloustuotanto tulisi lausunnon valossa hyvin voimakkaasti painottumaan maidon tuotantoon. Tässä mielessä tulee olemaan varsin merkittävä kysymys, millä tavalla lasketaan jatkossa maakohtainen maitokiintiö, jota Suomi tulee tavoittelemaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta lähti keväällä antaessaan lausunnon EY-jäsenyystavotteista maatalouden osalta siitä, että olemassa olevat maidontuotantokiintiöt, 3,1 miljardia litraa, tulisi tässä yhteydessä ottaa tavoitteeksi. Tulee tietysti hallituksen tasolla määriteltäväksi, mikä käytännön taso on, mutta itse ainakin toivon, että mahdollisimman suuresta vaihtoehdosta lähdetään liikkeelle, koska senhän me jokainen tiedämme, että tässä yhteydessä varmasti Brysselin päässä osataan tinkiä.

Maidon tuotanto on tietyille alueille Suomessa lähes ainoa elinehto. Sitä taustaa vasten mm. aluekohtaiset maitokiintiöt, jotka laissa on litramäärinä todettu, selittyvät valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden pohjalta juuri sillä, että tällä tavalla toimien voidaan turvata alueella maidon tuotannon tulevaisuus ja myöskin meijerin toiminnan tulevaisuus.

Toisaalta tietysti jatkoa ajatellen varmasti myöskin Etelä-Suomessa maidon tuotannosta luopuminen tulee jatkumaan ja vastaavasti tulee tilanteita, että täälläkin meijerin tulevaisuus saattaa olla uhattuna. Toivonkin, että tehty malli on eräänlainen ennakkoratkaisu myös Etelä-Suomen osalta. Kaiken aikaahan maidon tuo-

tannon raja on vähitellen siirtynyt yhä kauemaksi pääkaupunkiseudulta, missä kuitenkin aika iso osa kuluttajista tällä hetkellä asuu.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan valiokunta mielestäni saavutti kohtuullisessa ajassa yksimielisyyden yhtä jäsentä lukuunottamatta siitä, millä tavalla maidon kaksihintajärjestelmää tästä eteenpäin jatketaan. Mietinnössä on myös kiintiökauden muutoksesta johtuva muutosesitys; 68 000 litraa on alin maitomäärä, jonka yli 20 kuukauden kiintiökautena aletaan kantaa kiintiömaksua.

Tältä pohjalta jatketaan. Toki tiedän ihan tarkkaan, että tavattoman paljon muutoksia kohdistuu niin maidon tuotantoon kuin koko maatalouteenkin jatkossa, mikäli EY-kuvio tavalla tai toisella realisoituu.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Valiokunnan arvoisa puheenjohtaja totesi, että yksi osa kaksihintajärjestelmän jatkoa on ollut se, että nyt tulevat aluekiintiöt käyttöön. Kun asiaa valiokunnassa käsiteltiin, niin tavanomaisista tavoistani poiketen kiinnitin huomiota alueellisiin näkökohtiin ja siihen, että jos aluekiintiöille halutaan löytää luonnonmaantieteellistä perustaa, niin silloin olisi ollut ehkä paikallaan, että Yli-Ii, Ii ja Kuivaniemi kuntina olisivat olleet aluekiintiöiden puitteissa. Mutta kun valiokunnassa näytti vallitsevan muutoin aika laaja yksimielisyys mietinnön sisällöistä, niin pidättäydyin vastalauseen kirjoittamisesta. Haluan uskoa, että seuraavassa vaiheessa tämä eräänlainen lievä virheratkaisu oikaistaan.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Läkkehdotus on tietysti mielenkiintoinen, kuten valiokunnan puheenjohtaja äsken totesi. Kiintiön ylärajan poistaminen johtaa käytännössä siihen, että tilat suurenevat yhä enemmän ja vaikeuksissa olevat pienet tilat joutuvat lopettamaan. Ehkäpä nykyisen hallituksen tarkoituksena onkin lopettaa kaikki pienet tilat, koska lain perusteluissa on nimenomaan todettu, että silloin, kun ostetaan naapuritila, jossa on kiintiötä, ne voidaan yhdistää. Ymmärrän kyllä tämän loogisuuden, mutta valitettavaa on nimenomaan se, että ne tilat, jotka ovat pieniä ja joilla maidon tuotanto on vähäistä, joutuvat yhä suurempiin vaikeuksiin.

Arvoisa puhemies! Kun valiokunta on vanhan tavan mukaan näköjään myös edellyttänyt useassa eri kohdassa määrättyjä asioita, olisi toivonut, että valiokunta olisi edellyttänyt, että halli-

tus valmistelisi sellaisen esityksen, joka muutama vuosi sitten oli, eli sellaisen, että kun alaraja 40 000 ylittyy, niin maksu ei olisi täysimääräinen vielä seuraavan 10 000 litran osalta.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vistbackalle ensinnäkin kiintiön ylärajan poistamisesta. Ed. Vistbacka, se käytännössä realisoituu erittäin harvoin, koska järjestelmä on rakennettu todella niin maaseutupiirien täydelliseen valtaan, että ainostaan, jos kiintiötä vapautuu ja sitä kautta esimerkiksi tilojen oston yhteydessä voidaan kaksi kiintiötä yhdistää, niin tälle saattaa löytyä käyttöä. Sen sijaan uusien vapautuvien kiintiöiden jakaminen tulee olemaan aika vähäistä kolmea mainittua aluetta lukuun ottamatta. Sen takia ed. Vistbackan pelko minusta tässä tilanteessa on aivan aiheeton. 156 000:ta litraa ei tulla vain sillä tavalla ylittämään, koska ei ole, miten sitä ylittää, kun ei ole jaettavaa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. S-L. Anttila pukee taas monta manttelia perä perää päälleen. Hän on tietysti omassa valiokunnassa pakotettu näin tekemään, koska hän yrittää sooloilla tässä väli-tilanteessa.

Kun hiljattain oli uutinen, että Suomi on jo tehnyt Euroopan yhteisön Euroopan talousaluetta koskevassa sopimuksessa salaisen sopimuksen siitä, että Suomen maatalous ajetaan alas jo ennen Euroopan yhteisöä koskevan sopimuksen solmimista, tässä on eräs esimerkki juuri siitä. Tässä ajetaan Pohjois- ja Itä-Suomen pienet maitotilat alas. Niiltä viedään maidontuotantomahdollisuudet. Tämä on pohjarakenne siihen. Tällä mahdollistetaan suurten maitotilojen perustaminen Etelä-Suomeen, missä tällä hetkellä ei ole edes navetoita, joihin lehmiä laitettaisiin. Ei niitä navetoita niin vain siirretä rullilla pois niin kuin jokin kesämökki pohjoisesta etelään. Tämä on maatalouden alasajoa. Etelä-Suomeen muodostetaan jättiläisyksiköitä maatalouden suhteen, ja tuhansia, ehkä kymmeniätuhansia, tiloja ajetaan muualta Suomesta alas aivan niin kuin Heikki Haavisto on sanonut, sen hiljaisen sopimuksen perusteella, joka on olemassa Suomen ja toisaalta Euroopan välillä maatalouden alas ajamiseksi.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta ed. S-L. Anttilalle, että lain perusteluissahan nimenomaan

todetaan, että tuotantokiintiöitä voidaan yhdistää silloin, kun maitotila ostaa naapuritilan tai pääosan siitä. Tämähän käytännössä merkitsee sitä, että tämä on välimuoto ns. pakkohuutokaupasta. Velkainen tilallinen joutuu, voiko sanoa kauniisti, alihintaan luopumaan tilastaan, ja samalla naapuritila ostaa tilan ja myös saa ne kiintiöt, jotka siinä ovat. Keskisessä Suomessa on hyvin paljon tällaisia tiloja, ainakin Pohjanmaalla, joilla varmasti 156 000 litraa sen jälkeen ylittyy, kun naapurissa vaikeuksissa olevan tilan kiintiöt yhdistetään.

Ed. Jokinieni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta, kun hän sanoi, jotta kyseessä on maataloustuotannon alasajo Pohjois-Suomesta. Nimenomaan Pohjois-Suomihan tässä on erikoisasemassa: Lappi, Koillismaa ja Kainuu. Olisin toivonut, jotta siinä olisi osa Pohjois-Karjalaakin ollut, nimenomaan rakennusavustusalue, joka aikaisemmin on kuulunut samaan alueeseen, vaikka se nyt näköjään on jäänyt pois. Olisin toivonut, että se nimenomaan olisi ollut mukana. Nimenomaan näillä on erikoisasema, ja se on maaseutupiirikohtainen, eli maitokiintiöt pysyvät sillä alueella, juuri päinvastoin kuin ed. Aittoniemi puheessaan mainitsi.

Ed. Vistbackalle sen verran hänen puheenvuorostaan, että hänelläkin on virheellinen käsitys asiasta, jotta ostojen kautta tulee suurviljelijöitä tai maidon tuottajia. Oikeastaan sama käytäntö on ollut voimassa jo koko sen ajan, kun kaksihintajärjestelmä, maitokiintiölaki, on ollut. Mikäli tilat on voitu samasta pisteestä hoitaa ja tavallaan lukea yhdeksi kokonaisuudeksi, jossa välimatka on enintään kahdeksan kilometriä, ne on voitu yhdistää. Tämä on oikeastaan aika pitkälti nykyisen käytännön kirjaamista.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan ed. Aittoniemen puheenvuoro siitä, että esitys olisi erityisen kohtalokas Lapille ja Itä- ja Pohjois-Suomelle, on käsittämätön, kun siinä nimenomaan rakennetaan järjestelmää, jossa kolmelle maan alueelle: Lapille, Kainuulle ja kolmelle Pohjois-Pohjanmaan kunnalle, annetaan lakiin kirjattuna tietty litramääräinen kiintiö, joka siellä pysyy ja johon saakka nyt voidaan jakaa lisätuotantokiintiöitä ja jatkossakin jakaa, jos kiintiöitä vapautuu. Lapille ja tälle alueelle tämä on todellinen kädenojennus, ed. Aittoniemi. Todella toi-

voisin, että näihin asioihin paneudutaan hiukan paremmin ennen kuin lähdetään esittämään erilaisia vastauspuheenvuoroja ja väitteitä. Tässä mielessä ed. Aittoniemen käsitys oli todella täysin väärä.

Mitä tulee sen sijaan puheisiin siitä, mitä 156 000 litraa vaikuttaa, niin kuten äsken ensimmäisessä vastauspuheenvuorossani totesin, ei ole jaettavaa; sitä tulee tämän jälkeen olemaan tavattoman vähän. Vaikka tiloja on vaikeuksissa, ei naapuritilallakaan ole välttämättä rahaa viereistä tilaa lunastaa. Tämä hidastaa sitä kehityskuvaa, jonka ed. Aittoniemi ja ed. Vistbacka molemmat ovat tuoneet julki. Jos maaseudulla olisi rahaa, ei siellä oltaisi sellaisissa vaikeuksissa kuin tänä päivänä tilat ovat.

Ed. Kuuskoski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! Suomen maatalous on ollut aivan eri asia kuin Suomessa harjoitettu maatalouspolitiikka, ja niin se on edelleenkin. Nyt, kun Suomessa harjoitettava maatalouspolitiikka ei enää ole pelkästään politiikkaa Suomen rajojen sisäpuolella vaan jatkuvaa sen huomioon ottamista, mitä Brysselissä ajatellaan ja sanotaan, niin tämä johtaa lopulta Suomen maatalouden täydelliseen umpikujaan.

Se, mitä valiokunnan mietinnössä on saatu korjausta Pohjois-Suomen, Kainuun ja Lapin osalta, on sittenkin vain kosmetiikkaa. Se on eräänlaista lohduttelua niille vielä siellä oleville, jotka maidon tuotantoa harjoittavat. Todellisuudessa lakiin on kuitenkin kirjattu ylärajan poistaminen. Meillä SMP:n eduskuntaryhmässä on pitkän kokemuksen perusteella sellainen käsitys, että tässä tullaan ajamaan suurtilalinjaa, ns. eurotiloja, Suomeen ja tällä tavalla Suomen luontainen maatalous tulee loppumaan ja tilalle tulee jotakin muuta, mutta samalla se merkitsee myös syrjäisten seutujen autioitumista. SMP vastustaa ylärajan poistamista. Me olemme aina olleet ajamassa pienimmille tuottajille kattoa korkeammalle, mieluummin vapaaksi Pohjois- ja Itä-Suomessa maidon tuotannon. Ei maidon tuottaminen niin herkkua ole, että sitä joku tekee vain ilosta, vaan sitä tehdään ihan toimeentulon tähden.

Toivoisi, että eduskunnassa ja hallituksessa olisi kerrankin niin suuri yksimielisyys, että ajateltaisiin kansalaisten kannalta eikä maatalous-

politiikan kannalta, elintarviketeollisuuden kannalta tai Brysselin kannalta niin kuin valitettavasti nyt meidän maatalouspolitiikkaamme johdetaan.

Olen tehnyt valiokunnan käsittelyssä vastalauseen ylärajan poistamisesta siksi, että 30 lehmää on sellainen määrä, että siinä on isännälle ja emännälle varmasti työtä. Kun vielä tästä isonnetaan, ei voida ainakaan puhua tavanomaisesta suomalaisesta maataloudesta sellaisena kuin se nimenomaan Pohjois- ja Itä-Suomessa tänä päivänä on. Tässä maassa on tultu toimeen kahdella, kolmella, neljällä lehmällä ja samalla tehty muuta työtä. Mutta keskustapuolueen ajama maatalouspolitiikkahan on keskittynyt pelkääntään suurtilalinjaan ja samalla merkinnyt myös maaseudun autioitumista. Tämä on kiistaton tosiasia.

Lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen esittämään 16 §:n poistamista, joka koskee maidon tuotannon ylärajan poistamista.

Arvoisa puhemies! SMP:n suuri yhteiskunnallinen tehtävä yli 30 vuoden ajan on ollut puhua maaseudun puolesta, elävän maaseudun puolesta. Olen jo joskus ollut sitä mieltä, että eiköhän tämä jo riitä, mutta näyttää siltä, että taistelu elävän maaseudun ja kestävä kehityksen puolesta tulee jatkumaan. Nyt ei enää vain keskustapuolueen kanssa tarvitse SMP:n vääntää kättä, vaan toiselle puolelle ovat tulleet keskustapuolue, kokoomus ja Brysselin herrat. SMP:n tehtävänä on vääntää kättä näitten kanssa. Kuinka se onnistuu, riippuu tietysti siitä, missä määrin kansalaiset antavat SMP:lle tukea. Mutta minä olen nyt varma siitä, että vähitellen Suomen maanviljelijät alkavat ymmärtää, mitkä ovat ne puolueet, jotka heidän asiaansa ajavat, ja tekevät sen mukaisen johtopäätöksen.

Ed. Louekoski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Haluaisin täältä paikalta lyhyesti todeta vain sen, että ymmärrän hyvin lakiin sisältyvän periaatteen aluekiintiöstä. On välttämätöntä tietyillä alueilla maata turvata minimitasoinen maidon tuotanto, jotta meijeritoimintaa voidaan ylläpitää. Jos mennään tietyn rajan alapuolelle, on selvää, että meijeritoiminta loppuu ja sen myötä kaikkien tuottajien on pakko lopettaa tuotantonsa. Tästä syystä aluekiintiö on varmasti paikallaan.

Kuitenkin on syytä todeta, että aivan vastavia alueita kuin Lapin, Kainuun ja eräät Kuusamon meijerin alueet ovat on muuallakin maassa, eli mm. Suomenselän koko pitkän jakson kunnat ovat hyvin paljon samanlaisessa asemassa. Omalta kohdaltani tunnen parhaiten Suomenselän eteläosan: Pohjois-Satakunnan, jossa maidon tuotannon tilakohtaiset määrät ovat kaikkein alhaisimmat ja jossa näin ollen tilakohtainen tuotannon rationalisointitarve on vielä suurempaa kuin Lapissa ja Kainuussa. Tämän takia tällaista alueellista kiintiötä erityisen paljon tarvittaisiin tällä alueella.

Toivon, että hallitus voi edetä niin kuin puheenjohtajan suulla todettiin ja myös myöhemässä vaiheessa tuoda esityksiä, joilla aluekiintiöaluetta laajennettaisiin.

Ed. L a a k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Riihijärvelle haluan huomauttaa, että nyky-Suomessa eivät enää pärjää pienkarjaloustitilat, joilla on muutama lehmä. Pitää olla mahdollisuus kehittää tilaa ja suurentaa karjamääriä. Siksi hallituksen esitys, jossa on mahdollisuus suurentaa maitokiintiöitä Lapin ja Kainuun alueella ja joissakin Oulun maaseutupiirin kunnissa, on tervetullut.

Eräs ikävä asia esityksessä on. Kun aikaisemmin Pohjois-Karjala on aina ollut mukana maitokiintiöasioissa samassa joukossa Lapin ja Kainuun kanssa, nyt Pohjois-Karjala on valitettavasti pudotettu joukosta pois. Kuitenkin Pohjois-Karjala on nimenomaan maitotalousaluetta, siellä on pieniä tiloja, ja olisi ollut tarvetta nimenomaan kasvattaa karjamääriä siellä. Siksi maidon lisäkiintiöt olisivat olleet välttämättömiä. Jos katsotaan vielä verotuloja, Pohjois-Karjala on kaikkein köyhin maakunta. Lappi ja Kainuukin menevät edelle. Pohjois-Karjala on samaa tasoa kuin EY:ssä Portugal.

Mutta kiintiökauden muutos, joka lain myötä toteutuu, on kyllä tervetullut ja karjaloustitilojen toivoma.

Eräs asia, johon haluaisin kiinnittää huomiota, on se epäkohta, että karjaloustitilat joutuvat subventoimaan viljatilajoja vuosittain noin 500 miljoonalla markalla viljan ylituotannon vuoksi. Tämä on mielestäni hyvin paha epäkohta ja se pitäisi korjata niin, että kollektiivisesta vastuusta luovuttaisiin ja tulisi tuotekohtainen vastuu.

Ed. Riihijärvi: Rouva puhemies! Ed. Laakkoselle toteaisiin, kun SMP:llä on ollut yhteistyötä kristillisen liiton kanssa, että on se

hyvä, että sitä ei enää ole, koska meillä on täysin erilainen näkemys maaseudun elinkeinojen kehittämisestä. Kyllä me pidämme edelleenkin kiinni siitä, että siellä on tilaa sekä pienemmille että suuremmille tuottajille, mutta pitää olla oikeudenmukainen mahdollisuus elinkeinojen harjoittamiseen.

Kristillinen liitto on lähtenyt toteuttamaan keskustapuolueen maaseutupolitiikkaa, joka on yksipuolinen suurtilalinjan politiikka.

Ed. Björkenheim: Arvoisa puhemies! Vastaisin ed. Riihijärvelle sillä lailla, että suuria eurotiloja, joilla olisi maidon tuotantoa, tuskin tulee näillä hinnoilla, mitä me maidosta tänä päivänä saamme. Se on niin paljon kannattamatonta touhua, ettei vieraalla työvoimalla maitoa tuoteta eikä suurtiloilla pystytä vastaamaan investoinneista.

Mutta minun mielestäni tämä lakiesitys kuitenkin helpottaa hyvin paljon varsinkin nuoria viljelijöitä, jotka perheen omalla työvoimalla pyrkivät selviytymään veloistaan ja investoinneistaan. Tarkoitus tietysti on, että kannattavuus paranee, missä se on mahdollista ja missä se on välttämätöntä. Tämä on tietysti tilakohtainen asia ja tämä lakiesitys tuo mielestäni juuri sitä joustoa, mitä maaseutu tänä päivänä tarvitsee.

Ed. Jansson: Ärade fru talman! En lång kamp har lett till resultat också för Ålands del i den här för mjölkproduktionen väsentliga frågan. Jag vill bara i korthet tacka utskottet och ministern för den medverkan som nu lett till resultat.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää valiokuntaa ja ministeriäkin siitä, että nyt tämä kolmoslakiesitys on korjattu, jotta se on sopu- soinnussa kiintiölain kanssa. Maidon tuottajat Ahvenenmaallakin ovat saaneet uskonsa ainakin pikkuhiljaa takaisin tuotannossaan. Samalla voin vakuuttaa, ettei tänäänkään jälkeen Ahvenanmaa aiheuta ylituotantoa, koska siellä jo kauan kulutus on ollut paljon suurempi kuin tuotanto juuri sen takia, että Ahvenanmaalla on paljon turisteja, ja myös siitä syystä, että kulutus Ahvenanmaalla on sangen korkealla.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En halua loukata ed. Janssonia, koska arvostan häntä erittäin fiksuna ja miellyttävänä kansanedustajana, mutta hänen olisi pitänyt sanoa, että Ahvenanmaa on niin kiitollinen kaikesta

teille, Emä-Suomi, koska me saamme syödä teidän kädestänne ilman mitään vastavelvoituksia.

Mutta mitä tulee, ed. Korkeaoja, teidän näkemysinne, hän on nyt poissa, totean sen, että eivät auta mitään alueelliset maitokiintiöt. Tämän pelin avaus on selkeästi se, että maidon tuotanto siirretään Suur-Suomen, Etelä-Suomen, suurtiloille. Siinä hintakehityksessä, joka jatkossa tulee tapahtumaan, Pohjois-Suomen pienillä viljelystiloilla ei ole minkäänlaista mahdollisuutta selvitä. Se tiedetään varsin hyvin. Niiden käy aivan samalla tavalla kuin pienviljelijöiden sian tuotannon on käynyt suursikaloiden rinnalla, ei enää kahta, kolmea tai neljää sikaa kasvateta navetan nurkassa, vaan suursikalat hoitavat tänä päivänä sen, että tämä asia ei missään tapauksessa kannata.

Hallitus on tehnyt sopimuksen, Suomi on tehnyt sopimuksen, että maatalous ajetaan alas. Aina puhun Suur-Suomesta, toivottavasti se tulevaisuudessa tapahtuu. Kerran sitä yritettiin, mutta toivottavasti paremmalla onnella tulevaisuudessa. Etelä-Suomen suurtilat hoitavat maidontuotannon, ja pikkuhiljaa omaan mahdotto- muuteensa kaikkien äsken mainittujen Pohjois- ja Itä-Suomen alueiden maidon tuotanto kuolee kannattamattomana. Asia on täysin selvä. Tällä on minun mielestäni tästä asiasta aivan turha väittää muuta.

Myös ed. S-L. Anttila on ottanut aivan mahdottoman tehtävän nyt. Aikaisemmin hän on onnistunut todella hyvin esittelyissään, paitsi tietysti parin, kolmen viikon kuluttua, kun tulee tosi eteen, mutta tämä on kyllä mustan väittämistä valkoiseksi. Tämä tiedetään varsin hyvin. Tämä on surullinen puheenvuoro suomalaisen maatalouden alasajosta ja kymmenientuhansien tilojen katoamisesta Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen vuoksi.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sikäli tietenkin puoltaa paikkaansa ja ansaitsee kiitosta, että tammöinen maitokiintiöiden jakoesitys on tullut. Mutta se on kyllä tullut vasta pakon edessä. Kun maata uhkaa maitopula ja meijerit lakkaavat, niin alkaa olla laajempi väki kuin viljelijäväestö vaatimassa etujaan, ja tämä on se pakko, joka hallituksen on pannut liikkeelle.

Nyt ei kuitenkaan riitä, että meijerit pelastetaan. Jos ei viljelijöistä ja tiloista pidetä huolta, niin eivät ne tyhjä meijerit siellä kauan ihmisiä elätä myöskään jalostavissa elinkeinoissa.

Näen, että hallituksen esitys alueellisten poikkeamien osalta on Pohjois-Suomea ajatellen täysin riittämätön. Ihmettelen tuommoista keinotekoisista jakoa, että Iijokilaakso, joka on maan suurimpia ja vaikeimpia työttömyysalueita, jaetaan vielä kahtia kurjuudessaan ja Iijokisuun laaksokunnat, jotka aikaisemmin ovat olleet oikeutettuja ainakin osittain tämän tyyliin armonpaloihin, jätetään kokonaan ulkopuolelle.

Täällä ed. Korkeaoja viittasi Suomenselän kuntiin, ja näin varmasti on myös eteläosassa maata Suomenselän osalta. Totean vain, että koko Oulun läänin alueella Suomenselän kuntien tulorakenne ja tilojen koko ja myös tuotantorakenne on liki sama kuin Iijokilaakson kuntien. Minä toivonkin, että hallitus ottaa tämän jatkohätäohjelman sillä tavalla, että maitokiintiön jakoa laajennetaan Suomenselän kuntiin koko Oulun läänin alueelle.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Tämä laki kuuluu maatalouspolitiikkaan, ed. Riihijärvi, ja siinä ed. Riihijärvi kyllä on oikeassa, että tällä lakiesityksellä pohjustetaan Suomen liittymistä omalla tavallaan Euroopan yhteisöön. Siitä ei päästä mihinkään. Mutta toisaalta tämä laki on myös mielestäni hyvä ja turvaa sinne sivukylällekkin edes muutaman maitotilan jäämisen. Jos ei tätä olisi, niin nekin lähtisivät.

Jos kävisi niin ikävästi, että erittäin huonoilla ehdoilla Suomi ajettaisiin Euroopan yhteisöön, niin olen aivan vakuuttunut siitä, että silloin tällaiselta lailtakin pohja putoaa ja maidon tuotanto tulee todella siirtymään Etelä-Suomeen Pohjois- ja Itä-Suomesta. Näyttäähän tämä paperi, joka meidän luettavanamme nyt on, että sikataloudelle, kanataloudelle ja viljan viljelylle Suomessa ei olisi mahdollisuuksia. On aivan luonnonmukaista, että Pohjois- ja Itä-Suomesta myös maidon tuotanto tulee tulevaisuudessa loppumaan, jos niin ikävästi kävisi, että Suomi olisi erittäin huonoilla ehdoilla Euroopan unionissa ja hyväksyisi Maastrichtin sopimuksen kaikkinen karvoineen.

Tähän toteaisin, että keskusta, joka on kyllä vastannut maataloudesta ja maaseudusta, on välillä epäonnistunut. Tässäkin voi olla sellainen laki, että tässä on epäonnistumisen mahdollisuus. Mutta sanoisin, että tässä tilanteessa tämä on välttämätöntä hyväksyä tämän mukaisena ja antaa sivukylänkin viljelijöille joitakin mahdollisuuksia, edes naapurille ottaa sitten se jo konkurssiin menevä tila.

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa sekoitetaan nyt hyvin monia asioita. Ainakin omasta mielestäni tilanne on maidon tuotannossa se, että meillä ei ole alueellista ylituotantoa tai alueellista alituotantoa. Meillä on ylituotantoa tai alituotantoa valtakunnallisesti, ja sen ongelman edessä me olemme. Minusta tähän nyt ei saa siirtää niitä ongelmia ja nimenomaan tämän lain piiriin ei kuulu näiden ongelmien ratkaiseminen, vaan ihan johonkin muualle, ja se on silloin puhdasta aluepolitiikkaa. Minun näkemykseni koko tästä laista on sen tyyppinen, että siitä tämmöiset alueelliset eriarvoisuudet pitää poistaa ja hoitaa aluepolitiikka muulla tavalla.

Lain perusteluissa puhutaan mm. siitä, että nimenomaan pitkät kuljetusäisyydet, pitkät maidon lähettäjien välimatkat, pienet maidon tuotantomäärät per lähettäjä jnp. ovat perusteita tämän lain säätämiseksi. Sitten perustellaan sitä, että meijereille pitää antaa tästä kompensatio. Minusta tämä on kuljetustuen asia. Se ei kuulu millään tavalla tämän lain piiriin, ja sen takia en ole ollenkaan hyväksymässä sitä, että tämän lain piiriin otetaan nämä asiat mukaan.

Sitä paitsi tämä laki on tietyllä tavalla ristiriidassa myös sen kanssa, että jos ja kun — kuka toivoo ja kuka ei — sinne EY:hyn ollaan menossa, ei tämä valmista Suomea eikä maidon tuotantoa Euroopan yhteisöön mentäessä.

Ed. L a a k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. Riihijärven puheenvuoron jälkeen. Kristillinen liitto ei suinkaan ole romuttamassa maataloutta Suomessa. Nimenomaan mm. maatalouden ongelmien takia me olemme vastustaneet EY-jäsenyyttä. Ongelmana nimenomaan Pohjois- ja Itä-Suomessa on tilojen pienuus, ja yksi merkittävä keino kehittää tiloja ja suurentaa tilakokoa on nimenomaan maidon lisäksi kiintiöt karjataloustiloilla.

Tämä laki on siinä mielessä ikävä, niin kuin jo aikaisemmin sanoin, että vaikka perinteisesti Pohjois-Karjala on ollut mukana lisäksi kiintiöiden jaossa sataprosenttisesti, nyt Pohjois-Karjala on pudotettu joukosta pois.

Olen ed. Vuorensolan kanssa eri mieltä siitä, kun hän sanoi, ettei tässä ole kysymys aluepolitiikasta. Mielestäni nimenomaan on kysymys aluepolitiikasta tässäkin asiassa.

Ed. J o k i n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puheenvuorossaan moitti tätä järjes-

telmää. Mielestäni tämä nimenomaan aluepoliittisista syistä takaa alueellisen maidon tuotannon. Ainakin tässä tilanteessa, kun meillä on ylituotantoa, tämä on tarpeellinen. Nythän viranomaiset hoitavat kiintiöitten jakamisen. Tällä ei voida käydä kauppaa kaupan varsinaisessa merkityksessä. Tätäkin on toivottu ainakin eteläsuomalaisten osalta. Siinä vaiheessa kun ylituotannosta on päästy, voidaan mennä sopimusjärjestelmään. Meijerit voivat tehdä esimerkiksi asiakkaitensa kanssa sopimuksia ja hoitaa sen suoraan tällä tavalla.

Väite, jotta keskusta on suurtilallisten kannalla, ei siinä mielessä pidä paikkaansa, että kuten valiokuntakin on kiinnittänyt mietinnössään huomiota, meillähan on pinta-alaperusteinen järjestelmä hyvin vahvana. Nimenomaan se on ainoa sellainen, joka hyväksytään myös EY:n piirissä, jos olemme sinne menemässä. En tähänkään halua vielä ottaa kantaa, koska se on vielä hyvin pitkän matkan päässä, jos ensinkään.

Ed. S-L. Anttila: Rouva puhemies! Ed. Aittoniemen kannanoton, miten Eta-sopimus vaikuttaa maatalouteen, ymmärrän sen takia, että ed. Aittoniemi oli nimenomaan Eta-sopimuksenkin hyväksymistä vastaan. Mutta ed. Aittoniemi, perustelunne ovat sikäli väärät, että Eta-sopimuksen solmimisen jälkeen Suomelle jää mahdollisuus omaan kansalliseen maatalouspolitiikkaan ja omaan kansalliseen maatalouspoliittiseen päätöksentekoon. Ainoa muutos tapahtuu siinä, että koheesiolistan kautta tietyt lähinnä Etelä-Euroopan tuotteet, joita täällä ei tuoteta, saavat tulla Suomeen mahdollisuuden tulla Suomeen. Vastavasti kahdenvälisin sopimuksin joka toinen vuosi käytävissä neuvotteluissa voidaan lisätä maataloustuotteiden liikkumista vastavuoroisuusperiaatteella EY-alueella. Sitä kautta toki vähitellen tulee varmasti kilpailu lisääntymään. Mutta ed. Aittoniemi, Eta-sopimus ei tuhoa maataloutta, sen tekee joku muu.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Tarkoitukseni oli kiinnittää huomiota täsmälleen samaan asiaan kuin ed. S-L. Anttila.

Ed. Aittoniemi puhuu täällä niin paljon, että on aivan selvää, että puhumisen välissä ei ehdi tutustua asianomaisiin lakiesityksiin. On jo aikaisemmin todettu, että tämä lakiesitys ottaa huomioon kehitysalueiden maidon tuottajien edut, eli se kritiikki, jonka te kohdistitte siihen, ettei esimerkiksi Lapin maidon tuottajien etuja oteta huomioon, ei pidä paikkaansa.

Aivan yhtä väärässä te olette myös siinä, että Eta-sopimus aiheuttaisi maatalouden ja maidon tuotannon alasajon. Näinhän ei suinkaan tapahdu. Eta-sopimus ei tuo sanottavia muutoksia nykyiseen tilanteeseen. Itse asiassa voidaan sanoa, ettei nykyisen maatalouskaupan osalta vapaakauppajärjestelyissä olevien tuotteiden määrä sanottavasti Eta-sopimuksen myötä lisäännä.

Se kritiikki, jonka kohdistitte itse EY-sopimuksen ja EY-jäsenyyden vaikutuksiin maatalouteen, on tietenkin aivan oikea. Mikäli Suomi liittyy Euroopan yhteisön jäseneksi, sen tuloksena maatalous huomattavalta osalta joutuu alas ajetuksi Suomessa ja ennen kaikkea maidon tuotanto.

Nähdäkseni keskustelu olisi parempi käydä siten, että haukumme oikeaa puuta emmekä väärää puuta, koska muussa tapauksessa ne, jotka kannattavat esimerkiksi Suomen EY-jäsenyyttä, voivat osoittaa meidät EY-jäsenyyden vastustajat tuulesta temmattujen puheiden ja väitteiden puolustajiksi.

Ed. Vähäkangas: Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan suurella rintaäänellä, mitä mahdollisesti maataloudessa tulee tapahtumaan, jos Suomi EY:hyn liittyy. Mielestäni tällainen keskustelu ja kannanotot tässä suhteessa ennakkoivat kaikista kielteisimmällä tavalla kuitenkin Pohjois-Suomen pientilallisen kohtaloa. Emme pääse siitä mihinkään, että ainut, mitä valtiovaltan toimesta on tapahtunut Pohjois-Suomen pienviljelijäväestölle, on ollut pylväisiin ja ladonseiniin hakatut julisteet "Maaseutu eläväksi". Kaikki käytännön teot ovat ajaneet talonpoikia sieltä pois.

Turha on kiistää tai nähdä niin toivorikkaasti, ettei tämänkin takana ole se, että viljan viljelyn sijaan siirtyy maidon tuotantoa Etelä-Suomeen. Kyllä ne navetat saadaan sinne rakennettua. Sitten on tyhjiillään pohjoisen maitotila, joka perheviljelyn puitteissa yrittää toimeen tulla. Kyllä kai tässä vaiheessa, jos missään, olisi ollut syytä suunnata maatalouden tuki uudelleen, niin että Pohjois-Suomen tuotanto säilyisi, tilakohteisesti ja suoraan tuotteen hintaan ja lähteä luomaan sellaista maatalouspolitiikkaa, ennen kuin muut johtavat meitä johonkin suuntaan, joka on suurten tilojen linja. Mielestäni on aihetta epäillä sitä, kuten ed. Aittoniemikin sanoi, että tilanne tulee johtamaan siihen, että pienet kutistuvat kokonaan ja maatalous, sikäli kuin sitä Suomessa harjoitetaan, on ökyisäntien työmaa.

Ed. S a a p u n k i : Arvoisa rouva puhemies! 20 vuotta maidonkuljetuspäällikkönä ja -hankintapäällikkönä Pohjois-Suomessa olleena jonkun verran tunnen asiaa. Puutunkin yksinomaan yhteen kohtaan laissa eli aluekiintiöjärjestelmään.

Toki olen pahoillani siitä, että rakennusavustusalue ei kokonaisuudessaan tullut tähän ja vaikka tästä oli myös ministerin kanssa puhetta, mutta se ei nyt tällä kertaa onnistunut.

Alue, jonne 9,3 prosenttia valtakunnan kiintiöistä annetaan, on 60 prosenttia koko valtakunnan alueesta. Muun muassa siinä meijerissä, josta itse olen lähtenyt tänne, oli viisi vuotta sitten vielä 110 henkeä töissä, tänä päivänä siellä on jo alle 50 henkeä. Mitenkä, hyvät ihmiset, te voitte hoitaa maidon Perä-Lapista tänne meijeriin jalostettavaksi maidonkuljetuksen näkökulmasta katsottuna, jos tuolta alueelta otetaan meijeritoiminta pois? Se menee sitä kautta pois sieltä, että meijereiltä menee se viimeinenkin kannattavuusmahdollisuus. Minun ymmärtääkseni myöskin Lappi on niin iso ja Itä-Suomen nurkat niin isoja alueita, että pitäisi myöskin maanpuolustuksellinen näkökulma tämmöisessä asiassa huomioida. Ennen aikaan olivat hevoset tarpeen, kun siellä oli hevosia, mutta kyllä traktoreita ja ihmisiäkin tarvitaan sillä alueella. Muun muassa inarilaisten tuottajien maidon pääkonttori on Seinäjoella tänä päivänä. Jos tämä pääkonttori pääsee vaikuttamaan siihen, miten heidän maidontuotantonsa hoidetaan sen meijerin tai osuuskunnan alueella, niin ei sataprosenttisen varmasti ole Lapissa maitoa lähiaikoina. Tällä turvataan, etteivät suuret meijeriyksiköt pääse tekemään pahojaan tässä maassa.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Täällä ed. Vuorensolan puheenvuorossa kävi ilmi, että aluepolitiikkaa ei pitäisi hoitaa näiden maatalouslakien kautta. Minä olen kyllä täysin eri mieltä. Meillä kyllä on viime aikoina tullut ihan selväksi, että tämä eduskunta on hämärtämässä itsekin oma-aloitteisesti aluepolitiikkaa. Näen, että kuta vaikeammaksi ajat kansainvälisesti tulevat, sitä diffuusimmin aluepoliittinen ajattelu on vietävä erillislainsäädännön sisään. Ei siinä maatalouspolitiikka tee poikkeusta. Ihan samalla tavalla koulutuspolitiikkaa tulee hoitaa, liikenepolitiikkaa hoitaa jne. Vallan hyvin tiedämme, miten tukien käy tässä kansainvälisessä kehityksessä. Ne säilyvät, säilyvät erimuotoisina, mutta sielläkin on inhimillinen alueellinen oikeudenmukaisuus hyväksytyt kansainvälisiä lain-

säädäntöjä tehtäessä, että on mahdollisuus pitää aluepoliittista tukilainsäädäntöä. Millä nimellä se meillä kansallisessa lainsäädännössä kirjataan, on tulevaisuuden asia.

Olen sitä mieltä, että niin kauan kuin tässä maassa ei ole lihakiintiöitä, niin me Pohjois-Suomen maidontuottajat — ilman me-sanaa, koska minulla ei ole lehmä, mutta tunnen ne asiat — olemme kantamassa riittävää reppua ylituotannosta, puhumattakaan viljan ylituotannon maksatuksesta. Vähin, mitä voimme olla vaatimassa, on alueellinen maitokiintiön laveneminen niille alueille, missä ei ole vaihtoehtoisia leivänsaantimuotoja.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Aiemmin käyttämässäni puheenvuorossa asetuin tukemaan näitä aluekiintiöitä ja esitin mm. Iijoen suupuolelle tämmöistä oikeutettua kiintiöaluetta, mitä sitten ed. Renkokin ryhtyi tukemaan.

Varsinaisesti kiinnitän huomiota ed. Vuorensolan äskeiseen puheenvuoroon, jossa hän katsoi, että tämä aluekiintiöjärjestelmä on tavallaan tuomittava järjestely ja sen sijaan pitäisi tukeutua kuljetustukijärjestelmään. Minä kiinnitän arvoisan ed. Vuorensolan huomiota siihen, että Eta-sopimus vie pohjan perinteiseltä kuljetustukijärjestelmältä pois. Ed. Renko totesi, että sen tilalle keksitään jotakin. Minusta on kuitenkin paljon varmempaa, että tämmöinen asia hoidetaan jollakin muulla rakenteellisella tekijällä kuin yrittämällä keksiä jonkinlaisia substituutteja kuljetustukijärjestelmille, sillä ei niitä salassa täällä voida pitää. Siinä otetaan aina se riski, että ne sitten karsitaan jollakin hallinnollisella järjestelyllä pois. Elikkä minä näissä valintatilanteissa asetun harvinaisen selvästi tämän aluekiintiöjärjestelmän puolelle. Se on sentään oikeudenmukaisempi ja varmempi järjestely kuin tässä mainittu kuljetustukijärjestely.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Laakso näkee toistuvasti vaivaa minun runsaasta puheenvuorojen käytöstäni. Kyllä hän itsekin aika usein tietysti potaltaa pystyyn tuolta paikaltaan, ja se on aivan oikein. Minä näkisin, että mitä tekee sellainen kansanedustaja, joka tulee tähän taloon ja käyttää neljän vuoden aikana yhden puheenvuoron täällä. Kyllä tämä foorumi on sitä varten, että täällä esitetään näkemyksiä ja toisten näkemyksiä kunnioitetaan. Minä kunnioitan myöskin ed. Laakson näkemyksiä asiasta.

Minä vielä toistan: Pohjois- ja Itä-Suomen maidon tuotanto on kannattamatonta pitkistä kuljetusyhteyksistä johtuen. Tämän lain tarkoituksena on se, että maidon tuotanto keskitetään hyvin nopealla aikavälillä suuryksiköihin etelään. Tätä on aivan turha selittää muuksi.

Minä sanoisin näin, että katsotaan näitä asioita, kun täällä puhutaan paljon. Voidaan minunkin puheenvuoroistani katsoa, mitä olen kaksi vuotta sitten sanonut jostakin asiasta. Saattaa olla, että hyvinkin usein, ed. Laakso, on käynyt juuri niin kuin olen sanonut. Väitän tällä tavalla. Nyt me voimme katsoa kahden kolmen vuoden kuluttua tätä asiaa, onko käynyt sillä tavalla kuin tässä ennustin: Eta-sopimuksen aikana maatalous ajetaan eurokuntoon, eikä tunnu niin hirmuisen pahalta, jos ajetaan juuri tällaisella systeemillä, mitä ollaan täällä tekemässä. Minä tiedän, että keskustan jäsenistäkin valtaosa ajattelee tällä tavalla, mutta ette uskalla puhua. Samalla tavalla pääministeri Aho selittää avista kuin piru Raamattua, täysin toisin kuin kirjoitettu teksti sanoo, ja uskoo, että suomalaiset uskovat hänen puheensa eivätkä itse osaa lukea.

Ed. Kankaanniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa esitetyt kannanotot, kuten esimerkiksi ed. Vuorensolan, osoittavat, että aluepolitiikka ei kyllä niinkään ole kiinni siitä, onko Suomi EY:n jäsen tai Etan jäsen, vaan se on kyllä kiinni tämän talon, eduskunnan, omista päätöksistä. Se kanta ja se huoli tästä talosta kyllä alkaa puuttua. Jos keskustapuoluekin esittää tällaisia näkemyksiä kuin ed. Vuorensola Pohjois-Suomelle, niin minusta tämä on kyllä aika pitkälle vietyä Pohjois-Suomen ja alueitten tyhjentämispolitiikkaa suoraan sanoen.

Ed. Vähäkangas ja muutkin, kannattaisi hieinan tutkia, mitä tämä laki esittää ja pitää sisällään. Tämä jotenkin pehmittää sitä, ettei aivan olla ajautumassa siihen uhkakuvaan, mitä ed. Aittoniemi edustaa ja mitä hän tällä lailla pelkää. Asia on sillä lailla, että ellei aluepolitiikasta pidetä huolta, Suomi saa heittää kyllä hyvästit olemassaololleen. Se ei ole EY-sopimuksesta kiinni, vaan se on niistä kansallisista päätöksistä, mitä tässä talossa tehdään. Jos ei aluepoliittista ajattelua oteta joka asiaan, niin maatalouspolitiikkaan, sosiaalipolitiikkaan kuin muuhunkin, eivät asiat onnistu. Ne puheenvuo-

rot ja ne kannanilmaisut, mitä on kuultu muidenkin asioiden kuin pelkästään maatalouspolitiikan yhteydessä, ovat minusta vaarallisia. Me omilla päätöksillämme tuhoamme Suomen, ei sitä EY tee.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu siitä, että maidon ylituotantoa on. Mutta ainakin eräät tiedot osoittavat, että ensi kevättalvena saattaa olla maitonesteestä pulaa. Mikä on tilanne sen jälkeen, jos kiintiöitä nostetaan? Sen jälkeen pienet tilat ovat hävittäneet lehmänsä, kun ei ole toimintamahdollisuuksia. Jos mennään siihen, että lisäksi kiintiöitä myönnetään, silloin ne myönnetään tietysti suurille tiloille. Tämä lakiesitys nimenomaan toteaa, että 75 prosenttia lakkautetuista kiintiöistä voidaan myöntää. Ne myöntää maaseutupiiri. Jo tällä hetkellä eri puolilla maata maaseutupiireissa, jos lisäksi kiintiöitä myönnetään, ne myönnetään periaatteessa vain yli 100 000 litran tiloille. Minä en ole ainakaan kuullut, että pienemmille olisi myönnetty. Joitakin on ehkä tapahtunut, mutta ne ovat tapahtuneet mielenkiintoisten kuvioiden jälkeen. Eli tällä lailla varmasti mennään siihen, että käytännössä, kun virkamiehet myöntävät lisäksi kiintiöitä, ne myönnetään vain suurille tiloille ja tämän kautta myös pienet tilat joutuvat vaikeuksiin. Täällä on puhuttu, että ei voida tehdä kauppaa kiintiöistä. Kyllä minä ainakin ymmärrän, että kun tiloja voidaan yhdistää nimenomaan myynnin tai vuokrauksen kautta, jolloin kiintiöt menevät mukaan, niin mitä muuta se on kuin kaupankäyntiä.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että käytäntö on osoittanut, että kun jokin etuus menee eli nyt kun rakennusavustusalue on saatu poistettua, ei sitä enää kyllä lakeihin saada. Se on aivan varma. On aivan turhaa hurskastelua, mitä täällä on siltä osin tehty. Mielestäni silloin, kun otetaan alueita, tärkeintä olisi ottaa huomioon nimenomaan alueen lämpöarvot, kuten täällä Suomenselän alueelta on puhuttu.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Ehkä liian kärjistetysti käytin ensimmäisen puheenvuoroni ja totean, että en suinkaan vastusta aluepoliittista lainsäädäntöä, vaan tarkoitan sitä, että se ei kuulu maidon tuotantoon liittyvän lainsäädännön piiriin ja se on hoidettava muuta kautta. Voin väittää, että minulla on jonkin

verran kokemusta näistä kysymyksistä ja niiden kytkemisistä toinen toisiinsa. Ja sen voin myös vakuuttaa, että siitä ei asia ainakaan yksinkertaisemmaksi tule, vaan päinvastoin usein hyvin monimutkaiseksi.

Toinen asia, mitä haluaisin korostaa on se, ettei tämä lakiehdotus esitä keneltäkään maidon tuotannon poistamista, vaan itse asiassa tämän turvaa lopetetun maidon tuotannon palauttamisen 75-prosenttisesti. Se on lain peruseriaa, ja minusta se on sinänsä hyvä. Tässähän ei sinänsä muutoin aluepolitiikka toimi.

Mitä tulee ed. Rengon ja ed. Pulliaisen puheenvuoroihin ja EY-kysymykseen, niin mielestäni meillä on ylipäättään EY:tä lähestyttäessä se ongelma, että me olemme hoitaneet tietyllä tavalla aluepolitiikan liian hyvin. Meillä ei ikävä kyllä ole selkeästi osoittaa EY:lle alueita, joilla todellista aluepoliittista tukea tarvittaisiin. Se on se todellinen ongelma. Jos siinä on nyanssiongelmia, jotka liittyvät kuljetustukeen, jos se on kiellettyä — tästä on kai kahdenlaista käsitystä — niin muutettakoon se sitten aluetuen nimelle ja otettakoon sitä kautta mukaan järjestelmään. Mutta minusta se, että se laitetaan tuon lain sisään, ei tunnu kovin johdonmukaiselta.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! En suinkaan ollut huolissani ed. Aittoniemen puheiden määräästä vaan ennen kaikkea laadusta. Ja myönnän, että en itsekään kuulu eduskunnan hiljaisimpiin kansanedustajiin.

On syytä kuitenkin tehdä ero Eta-sopimuksen ja EY-jäsenyyden välillä. Samoin on syytä tehdä ero myös Eta-sopimuksen vaikutuksen ja hallituksen maatalouspolitiikan välillä. Ne ovat kaksi eri asiaa. Olen aivan samaa mieltä siitä, että hallitus maatalouspolitiikallaan on ajamassa Suomea ja Suomen maataloutta ns. eurokuntoon. Kun mielestäni pitäisi esimerkiksi, jotta olisimme tuloksellisia neuvotteluissa EY:n kanssa, säilyttää Suomessa vahva maatalous, jotta meillä on vahvat neuvotteluvallit EY:n kanssa, niin hallitus tekee aivan päinvastoin. Se heikentää suomalaisen maatalouden ja koko Suomen neuvotteluedellytyksiä EY:n kanssa ajaessaan maataloutta alas. Mutta väärää puuta on haukkuminen, jos me panemme Eta-sopimuksen syyksi sen, että Suomen maatalous on joutumassa vaikeuksiin. Kuten jo aikaisemmin totesin, Eta-sopimus ei tuo sanottavaa muutosta. Hyvin vähäisiä muutoksia vapaakauppalistaan, joka koskee maataloustarvikkeita, tulee Eta-sopimuksen myötä.

Haluan myös ed. Vuorensolalle todeta, kun hän sanoo, että olemme hoitaneet liian hyvin Suomen aluepolitiikan, että ehkäpä kun Ahon hallitus vielä pari vuotta jatkaa, niin koko Suomi on kehitysalueita ja silloin myös EY:n kehitysalueiden piirissä. Näin toivottavasti ei tapahdu.

Olen yhtä lailla kuin ed. Aittoniemikin huolestunut siitä, että keskusta ei tällä hetkellä enää puolusta Suomen maataloutta eikä suomalaista maanviljelijää. Tilanne on aika outo tässä suhteessa, että me täällä vasemmalla joudumme puolustamaan suomalaista talonpoikaa tilanteessa, jossa keskusta on ajamassa alas Suomen maataloutta. (Ed. Rinne: Mehän ne torpparitkin vapautimme!) Hyvin omalaatuinen tilanne.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Ed. Ukkonen puheenvuoron johdosta otin puheenvuoron. Voin yhtyä siihen siltä osin, että tämä sali päättää aluepolitiikan vahvuudesta. Se joko nousee taikka laskee, näinhän asia on. Jos ed. Vuorensola tarkisti kantaansa sanoen, että hän on kriittinen, ei aluepolitiikkaa vastaan, niin samalla totean, että kriittisyyksään ei ole mikään keskustapuolueen kanta; muistaakseni ed. Ukkola veti johtopäätöksen, että kun ed. Vuorensolan puheenvuoro on aluepoliittisesti kriittinen tai vastustava, niin se on keskustan kanta. Minä kiistan sen.

Me emme olisi myöskään valinneet Martti Puraa ministeriksi, jos ei Pohjois-Suomi luottaisi puolueensa varapuheenjohtajaan, että hän kykenee nämä asiat hoitamaan. Nyt on tietien ministerillä etsikkoaika: Nouseeko maatalouspolitiikka Pohjois-Suomen silmin ja nouseeko aluepolitiikka Pohjois-Suomen silmin? Kunnallisvaalit ovat antaneet omat signaalinsa, ja ne on otettava tosissaan. Me olemme sen alueen kansanedustajia ja varmasti yli puoluerajojen tietyissä asioissa vedämme Pohjois-Suomen etua.

Tässä suhteessa me näemme tämän asian hyvin vakavana, ja haluan kiistää ne väitteet, etteikö keskusta ole maatalouttakin ajamassa. Mutta täytyy lähteä siitä lähtökohdasta, mikä Holkerin hallituksen jälkeen oli. Alasajo on ollut jo pitemmän aikaan meneillään, ja joudumme uudelleen arvioimaan ja hakemaan pienillä askeleilla ne liikut, jolla me maaseudun pelastamme. Tästähän on kysymys.

Minä toivotan ministeri Puralle rohkeampia askeleita. Koetetaan hakea tukea tästä salista, kun tämä keskustelu näyttää kääntyvän näin aluepoliittisesti myönteiseksi.

Ed. K o r v a : Arvoisa puhemies! Tässä voisi kuukävelijöitä siteerata ja todeta, että tämä laki on pieni askel suomalaisessa maatalouspolitiikassa, mutta erittäin pitkä ja suuri askel syrjä-alueitten maatalous- ja tuotantopolitiikassa. Minusta tämä ehdotus on joka tapauksessa tämän hallituksen yksi parhaimmista esityksistä, mitä tulee aluepoliittiseen ajatteluun ja alueellisen yhdyskuntarakenteen ylläpitoon.

Tässähän on muistettava, että joka tapauksessa Pohjois-Suomessa maaseutalueet ja sitä kautta koko yhdyskuntarakenne, asutusrakenne ja maatalouspolitiikka ovat aivan eri asia kuin Etelä-Suomessa ja etelämpänä, vaikkakin myös Lapin ja Oulun läänin ulkopuolella on toki maaseutalueita. Mutta kun suhteuttaa tässä mainitut alueelliset kiintiöt, jotka ovat mm. Lapin läänin osalta vain 100 miljoonaa litraa maitoa, siihen kokonaistuotantoon, mistä Suomessa on kysymys, niin ymmärtää, että tämä asia on kokonaan muuta kuin varsinaisesti sitä maatalouden tuotantopolitiikkaa.

Me olemme tässäkin salissa yhteisesti käsitteäkseni kaikissa yhteyksissä päättäneet, että kohtuullisessa määrin koko Suomi pidetään asuttuna. Sillä on merkitystä alkaen puolustuspolitiikasta metsätalouden ja metsien hyödyntämiseen, matkailuun ja muiden luonnonvarojen hyödyntämiseen jne. Tässä tullaan sitten perimmäiseen kysymykseen, millä keinoilla mm. näitten ihmisten elintarvikehuolto turvataan. Jos sitä ei aleta tämän tyyppisillä ratkaisulla turvata, niin seuraava vaihe on, että kuitenkin verovaroilla tullaan järjestämään kulkuyhteyksiä, kuljetusavustuksia jne., joilla elintarvikehuolto toista kautta turvataan. Eli tässä ilman muuta, kun hoidetaan niitten alueitten viljelijöitten tuotantedellytyksiä, samalla myös edesautetaan ääri-alueitten yhdyskuntarakenteen ylläpitoa. Se ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut! Pyydän puhujaa siirtymään puhujakorokkeelle.

Ed. J o k i n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Vistbacka puheenvuorossaan väitti, jotta lisäksi kiintiöitä on myönnetty ainoastaan yli 100 000 litraa tuottaville tiloille, joilla tuotanto on tämän suuruinen, ja sitä suuremmille. Ihmettelen suuresti, mistä hänelle tällainen käsitys on syntynyt.

Kaksi vuottahan meillä on ollut niin, että kiintiöitä ei ole voitu myöntää ensinkään. On muistettava tämä tilanne. Itse olen ollut virkamielenä silloin, kun 80-luvun puolessavälissä

kiintiölaki tuli voimaan, ja olen seurannut vallan tarkkaan myös, mikä on tämän päivän tilanne. Kyllä on sekä suurempia että pienempiä aivan sen taloudellisen tilanteen mukaan, mikä kyseisillä hakijoilla tilallaan vallitsee. Tuo kaupankäyntitilanne on toinen. Suomalainen järjestelmä siinä poikkeaa täysin Keski-Euroopasta esimerkiksi, missä on kiintiöt ja voi ostaa vapaasti näitä kiintiöitä eri puolille valtakuntaa. Näinhän voisi meilläkin olla tietysti, jotta niitä ostetaan. Mutta silloin kyllä etelän viljelijät ostaisivat Pohjois-Suomesta ne kiintiöt rahalla.

Itse olen nykyisen järjestelmän kannalla ainakin tässä vaiheessa ja pidän tätä hyvänä. Tämä liittyy myös aluepolitiikkaan aivan keskeisesti siinä mielessä, että ei pohjoisessa oikeastaan maatalouden harjoittamista voi ajatella ilman maidon tuotantoa. Siihen ei yksinkertaisesti ilmastollisista syistä ole edellytyksiä.

Tässä ehkä liiankin paljon puhutaan siitä, jotta 75 prosenttia palautetaan. Tuo alueellinen kiintiöinti, mikä koskee Pohjois-Suomea, on sillä osalla sen mukainen. Mutta muuallahan on niin, jotta jos valtio on ostanut joko rahalla tämän kiintiön pois tilalta tai eläkejärjestelmän kautta, niin niitä kiintiöitä ei saada enää jakoon.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva laki on minusta myönteinen. Se löysää selvästi niitä kahleita, joita viime aikoina maidon tuottajalla on ollut, ja liiaksi tässä keskustelussa nyt nousee esiin tämä aluepoliittinen jännite. Tämä on myönteinen sekä etelän että pohjoisen maidon tuottajille.

Kun maitomäärä tällä hetkellä on 2,3 miljardia litraa, niin tämä erityisehto, joka Pohjois-Suomelle takaa laajempia mahdollisuuksia kuitenkin, jää alle 100 miljoonan litran. Eli asia, josta puhutaan, on siinä mielessä koko tuotantoa ajatellen hyvin merkityksetön, kuitenkin Lapille tärkeä ja siinä mielessä kannatettava.

Minusta tässä keskustelussa enemmän olisi kiinnitettävä huomiota siihen, ennellä tavalla nimenomaan tulevia lisäksi kiintiöitä jaetaan ja ovatko siinä etusijalla nuoret tuottajat, investointeja tehneet, ne joilla valmiina on jo resurssit. Toivonkin, että ministeriö, aikanaan kun asetusta laatii, ottaa huomioon nimenomaan nuoret, ne jotka ovat jo investointeja tehneet, joilla on sopivuus. Toivottavasti vielä maakuntiin maaseutupiirien yhteyteen muodostetaan jonkinlaisia maakunnallisia kaksihintaneuvotteluja, joihinka meijereiden, tuottajien ja maaseutupiirin edustus yhdessä voidaan kanavoida.

Ed. Laakkonen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on oltu huolestuneita siitä, että nykyisellä maatalouspolitiikalla tapetaan maitotilat pohjoisesta ja itäisestä Suomesta. Itse olen osittain samaa mieltä. Nimittäin kollektiivinen tuotevastuu aiheuttaa suuria rasituksia maitoiloille, niin kuin jo aikaisemmin sanoin. Maitotilat maksavat 500 miljoonaa markkaa vuodessa yli oman vastuunsa eli subventoivat viljaloja. Vastaavasti viljatilat maksavat 800 miljoonaa markkaa vuodessa liian vähän siihen nähden kuin heille kuuluisi. Samoin nurmiprosentti ja kesannointivelvoite rasittavat karjataloustiloja. Minä näkisin, että karjataloustiloilla pitäisi olla oikeus viljellä rehuviljaa omiin tarpeisiinsa. Ylituotantoa sieltä ei tule.

Olen sitä mieltä, että tällä lailla ei suinkaan huononnetta karjataloustilojen asemaa. Nimenomaan tällä yritetään parantaa Pohjois-Suomen ja Kainuun tilojen asemaa, mutta valitettavasti tästä nyt on Pohjois-Karjala pudotettu pois. Minä kysisinkin maa- ja metsätalousministeriltä: Minkä takia Pohjois-Karjala on pudotettu pois, kun aikaisemmin Pohjois-Karjala on ollut samassa asemassa kuin Lappi ja Kainuu? Tätäkin lakia on käsiteltävä aluepoliittisena kysymyksenä. Valiokunta on ottanutkin kannan, jossa se korostaa alueellisen maitotalouspolitiikan merkitystä.

Samoin valiokunta on korostanut sitä, että pitäisi olla pääsääntöisesti tuotekohtainen vastuu. Haluan kysyä tätäkin ministeriltä: Minkä kannan hän haluaa tähän asiaan ottaa?

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Olen ollut tässä puolentoista vuoden aikana ed. Vuorensolan kanssa hyvin usein samaa mieltä, mutta nyt olemme rakenteellisesti todella eri linjoilla.

Minun mielestäni niin kuin ed. Korvankin mielestä tämä on nyt yksi kaikkein parhaita aluepoliittisia ratkaisuja tältä hallitukselta juuri sen vuoksi, että rakenteen sisässä on otettu huomioon aluepoliittinen ulottuvuus, jonka taustalla ovat luonnonmaantieteelliset mahdollisuudet harjoittaa elinkeinotoimintaa, ja tässä tapauksessa se maidontuotantovaihtoehto on Lappissa, Koillisella Kainuussa. Se ainut vaihtoehto, kun viljantuotantomahdollisuutta ei ole.

Toinen asia, missä olen eri mieltä ed. Vuorensolan kanssa, on siinä, olisiko näitä alueita pitänyt jonkinlaisen kurjistamisteorian kautta ajaa kurjaan tilaan erityisesti EY-kunnan aikaansaamiseksi. Onneksi ei tällaista konstia ole käyty.

Ed. Laakso sanoi, että kohta koko Suomi on kehitysalueetta. Muistutan ed. Laaksolle mieliin sen, että Keran toimialueeksi äänestettiin yhden äänen enemmistöllä koko Suomi Helsinki mukaan luettuna. Kun tämän hoksasin, niin mielelläni annoin äänen tämän ratkaisun puolesta, joka oli se ratkaiseva ääni, että tämä hanke meni läpi, jotta koko Suomi olisi kehitysalueetta ja tekni lopettaisitte täällä pääkaupunkiseudulla ruikuttamisen.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Kalli totesi, tässä pitäisi enemmän kiinnittää huomiota nimenomaan siihen, millä tavoin tämä 75 prosenttia mahdollisesti palautetaan, koska se on tärkein asia.

Palaan siihen, mihin ed. Jokiniemi viittasi. Minun mielestäni näitä esimerkkejä on nimenomaan sukupolvenvaihdostilanteissa ja muissa vastaavissa. Minä pelkään pahoin, että se virkamies, joka maaseutupiirissä nämä tulee ratkaisemaan, käyttää jälleen kerran sitä sanaa, että "ei voida antaa, kun tila ei ole elinkelpoinen". Kuka on määritellyt sanan "elinkelpoinen"? Sitä ei ole missään määritelty tarkoin, vaan se on ilmassa oleva käsitys, joka sillä virkamiehellä on. Sen mukaisesti mennään ja siihen päätökseen mitä ilmeisimmin yleensä ei saada muutosta sen jälkeen. Eli tämän kautta tämä 75 prosenttia on erittäin vaarallinen pienille tiloille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laiksi maaseutuelinkeinohallinnosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 191

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta teki tänään historiaa kokouksessaan, kun teki päätöksen maaseutuelinkeinohallinnon uudistusta koskevan lakipaketin hyväksymisestä, laki-

paketin, jolla maatilahallitus lakkaa olemasta ja lakkautettavat virat siirretään keskushallinnon yksikköihin. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan kysymyksessä on 451 virkaa, joista maa- ja metsätalousministeriön siirtyisi 97, ministeriön tietopalvelukeskukseen 126, Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen 164, Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokseen 61 ja Maatalouden tutkimuskeskukseen 3. Maa- ja metsätalousministeriön virkoja siirtyisi tietopalvelukeskukseen noin 10. Uudelleenjärjestelyissä syntyviä henkilöstömääriä pyritään asteittain vähentämään yleisten henkilöstönsupistushelmien pohjalta erikseen annettavien tavoitteiden mukaisesti.

Näin meille asia esiteltiin maatilahallituksen vt. pääjohtajan toimesta, ja nimenomaan tähän liittyy valiokunnan mietinnössä oleva ensimmäinen ponsi, jossa valiokunta edellyttää, että hallintouudistusta jatketaan organisaatiokevennyksillä, jotka johtavat konkreettisiin toimenpiteisiin hallinnon eri alojen kokoamiseksi ja organisaation supistamiseksi. Ottaen lisäksi huomioon vallitsevan taloudellisen tilanteen ja maataloudessa tapahtuvan rakennemuutoksen valiokunta katsoo, että toimenpiteiden vaikutukset tulee ulottaa myös hallinnonalan henkilöstön määrään. Maatilahallituksen vt. pääjohtajan valiokunnalle jättämässä kirjelmässä todetaan, että henkilöstömääriä pyritään asteittain supistamaan. Jos se käytännössä toteutuu, niin silloin valiokunnan ponsi toteutuu.

Valiokunnassa päädyttiin pitkien keskustelujen jälkeen täysin yksimieliseen mietintöön. Annan tälle asialle tavattoman suuren arvon. Kävimme pitkän keskustelun mm. siitä, että maaseutupiirit ja kalastuspiirit yhdistetään. Valiokunnan hankkimasta selvityksestä on käynyt ilmi, että kalatalouteen liittyvien etujen valvonta voi yksittäistapauksissa joutua ristiriitaan maatalouteen liittyvien etujen kanssa. Tässä tarkoituksessa valiokunnan mietintöön on kirjattu toinen ponsi, jossa edellytetään, että maaseutuelinkeinojen aluehallinnon uudistuksessa mahdolliset edunvalvonnan ristiriidat maatalouden ja kalatalouden välillä estetään asetuksella annettavilla säännöksillä. Valiokunnalle oli jaettu sen asetuksen luonnos, jolla tämä toteutuu. Valiokunta toteaa tähän liittyen, että kalataloutta koskevissa asioissa ratkaisuvälillä on asetuksella säädettävällä tavalla johtavalla kalastusbiologilla tai hänen sijaisellaan ja muilla kalatalousasiantuntijoilla.

Edelleen keskustelimme maaseutuelinkeino-

piirien virkojen kelpoisuusehdoista, mihin nimenomaan liittyy ponsi, joka koskee pätevyysvaatimuksia kalatalousasioiden hoidossa.

Valiokunnassa käytiin ehkä kaikkein perusteellisimmin tutkailu valituslautakunnan yhteydessä. Asiantuntijakuulemisessa kävi nimittäin selkeästi ilmi, että hallituksen esityksessä oleva valituslautakuntajärjestelmä saattaisi aiheuttaa jääviysongelmia nimenomaan siitä syystä, että maa- ja metsätalousministeriö ensin antaa asetukset ja ohjeet omalla hallinnonalallaan ja sitten maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä toimiva valituslautakunta ratkaisisi näiden ohjeiden mukaan tehdyistä päätöksistä tehdyt valitukset.

Tässä yhteydessä maa- ja metsätalousvaliokunnassa päädyttiin minusta erittäin hyvään ratkaisuun ja korjattiin lakiesitystä, joka valituslautakunnasta säätää. Jääviys vähenee, kun annetaan valituslautakunnan asettaminen valtioneuvoston tehtäväksi ja myös varmistutaan siitä, että maa- ja metsätalousministeriössä etukäteen määrätään ne henkilöt, jotka toimivat näissä asioissa esittelijöinä. Tällöin voidaan ottaa huomioon jääviyskysymykset.

Asiantuntijakuulemisessa kävi selville, että toinen mahdollisuus olisi ollut ohjata valitukset lääninoikeuteen. Silläkin ajatuksella oli valiokunnassa aika paljonkin kannatusta, mutta tässä vaiheessa ei ollut aikaa selvittää loppuun saakka, kuinka paljon aiheutuu lisäkustannuksia siitä, että lääninoikeuksiin jouduttaisiin palkkaamaan asiantuntijoita nimenomaan näitä valituksia käsittelemään. Kun tiedetään, että lääninoikeuksia on yksi jokaisessa läänissä, olisi tarvittu aika iso joukko asiantuntijoita.

Tähän liittyen valiokunnan mietinnössä todetaankin, että tällainen uudistus vaatii verrattain laajaa valmistelutyötä ja mm. sen selvittämistä, miten tarpeellinen alan asiantuntemus voidaan turvata lääninoikeuskäsittelyssä. Tulevaisuudessa mitä todennäköisimmin tämä saattaa olla kehityksen suunta, että valituslautakuntajärjestelmästä luovutaan ja siirrytään lääninoikeusvalitusjärjestelmään.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi toteaisin, että uudistus on valmisteltu yhteistyössä maatilahallituksen henkilöstön kanssa. Valiokunnalla oli käytettävissä henkilöstöryhmien muistio ja myös asiantuntijakuuleminen, jossa viraston henkilökunta oli kuultavana. Muistiossa todetaan, että valmistelu on toteutettu yhteistoimintalain edellyttämällä tavalla eri toimintoja pohtivissa työryhmissä, joissa henkilöstöllä on ollut mahdollisuus vaikuttaa muutossuunnitelmiin.

Tämä on päänavaus. Onko tämä nyt järjestyksessä toinen lakkautettava keskusvirasto?

Mutta vielä kerran, arvoisa puhemies, lopuksi uudistan sen, että kyllä me edellytämme jatkossa sitä, että myös se henkilökunta vähenee, joka maataloussektorin asioita valmistelee, kun viljelijäväestö vähenee koko ajan. Sen täytyy kuitenkin jossain oikeudenmukaisessa suhteessa olla myös tähän tosiasiaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. I i v a r i : Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä olevan lakiesityksen näkyvin vaikutus on tietenkin satavuotiaan maatilahallituksen lakkauttaminen. Esitys uudistaa myös muutoin maaseutuelinkeinohallintoa, vaikkakaan sen pohjalta ei ole tässä tilanteessa saatavissa suoria säästöjä organisaatiossa tai henkilöstöresursseissa. Lakkautetun maatilahallituksen henkilöstö sijoittuu muihin valtionhallinnon tehtäviin, ennen kaikkea maaseutuhallintoon. Tästä syystä eräät asiantuntijat valiokunnassa totesivatkin, että uudistus ei suinkaan kaikin osin kevennä hallintoa vaan lisää sen raskautta ja joissakin kohdin on nähtävissä myös ylikapasiteettia.

Sosialidemokraatit eivät kuitenkaan voineet lähteä valiokunnassa vaatimaan hallinnon virtaviivaistamista irtisanomisten kautta. Tässä vaikeassa joukkotyöttömyyden tilanteessa meidän mielestämme on tärkeätä, että julkinen valta ei itse ehdoin tahdoin omin toimenpitein lisää työttömyyttä. Toivonkin hartaasti, että tämä periaate, josta olimme maatalousvaliokunnassa yksimielisiä, pysyy mielessä täällä muutoinkin, kun eduskunta esimerkiksi käsittelee asuntohallinnon uudistamista.

Olen hyvin tyytyväinen siitä ponnesta, johon valiokunnan puheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila viittasi ja jossa valiokunta vakavissaan lähtee siitä, että hallinnon keventämistä on jatkettava ja sen on ulotuttava myös ajan oloon hallinnonalan henkilöstön määrään.

Lakiesitysten mukaan kalastuspiirit yhdistetään maaseutupiireihin. Silläkin luonnollisesti tavoitellaan hallinnon rationalisointia. Asiantuntijakuulemisen yhteydessä tuli kuitenkin usealta taholta ja varsinkin painavasti esiin, ettei tämä yhdistäminen ole ongelmatonta. Vesioikeudellisen päätöksentekojärjestelmän kannalta on vahingollista, mikäli kuivatukseen ja kalata-

louden etujen punninta ei voisi tapahtua nykyisenlaisen itsenäisen edunvalvonnan pohjalta. Vesilaisissa tarkoitettu yleisen kalatalousedun valvonta voi yksittäistapauksissa joutua ristiriitaan muiden vesilain piiriin kuuluvien etujen kanssa. Tällainen mahdollisuus liittyy myös maataloudellisiin kuivatushankkeisiin, esimerkiksi peruskuivatukseen sisältyvän perkauksen kohdistuessa uomaan, jossa on arvokas kalakanta.

Tällaiset hankkeet ovat asiantuntijoiden mukaan osoittautuneet vesioikeudellisesti ja myös asioiden käytännön hoitamisen kannalta varsin hankaliksi. Peruskuivatuksethan rahoitetaan valtion varoista, ja rahoitusmenettelyssä valtion maaseutuelinkeinohallinnolla on keskeinen asema. Eturistiriita on usein ilmeinen, ja sen myös havaitsimme tämän lakiesityksen käsittelyssä. Epäluulot ovat suuria.

Sosialidemokraatit pyrkivät osaltaan valiokunnassa estämään ristiriitatilanteiden syntyminen niin, että maaseutuhallintolain 2 pykälään olisi säädetty uusi 4 momentti, jonka mukaan kalatalouteen kuuluvissa asioissa päätäntävalta on maaseutuelinkeinopiirin johtavalla kalastusbiologilla. Oppositio hävisi tämän äänestyksen, mutta uskon silti, että se lopputulos, johon aikamoisen työnteon jälkeen päädyimme valiokunnassa, on kalatalouden kannalta tyydyttävä. Saimme tiedoksemme maaseutuelinkeinohallinnon järjestämistä koskevan asetusluonnoksen, jossa määritellään hyvin selkeästi se, että kalatalousasioissa päätöksen tekee kalatalousbiologi eikä maaseutupiirin päällikkö.

Valiokunta, niin kuin täällä tuli jo esiinkin, edellyttää myös ponnessaan, että edunvalvonnan ristiriidat maatalouden ja kalatalouden välillä estetään asetuksella. Olemme myös painottaneet kalatalouden puolella toimivien ihmisten koulutusta ja pätevyyttä kelpoisuusehtoja koskevassa ponnessa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni maaseutuelinkeinohallintolain käsittely valiokunnassa oli senkin vuoksi tärkeätä, että oikeastaan melkein ensimmäistä kertaa muistini mukaan yhteisesti todettiin, että maaseutuelinkeinot eivät ole pelkkää maataloutta ja maatalouspolitiikkaa. Meilähän on pitkään ollut sellainen käytäntö, jonka mukaan kaikki maaseutua koskevat asiat ovat olleet alisteisia maataloudelle, mukaan lukien metsätalous, jolla on merkittävät kansantaloudellinen merkitys.

Tulevaisuuden maaseutupolitiikka ja tulevaisuuden elävä maaseutu rakentuu monista vahvustekijöistä, joissa varmasti maataloudellakin

tulee olemaan oma osansa. Mutta ennen kaikkea vahvuustekijä on se, kuinka huolehdimme suomalaisesta luonnosta, kuinka arvostamme sen antimia, kuinka puhtaita vetemme ovat ja kuinka pystymme varjelemaan suomalaista hienoa luonnonkalakantaa. Uskon ja toivon, että tässä mielessä nyt käsiteltävänä oleva lakiesitys merkitsee toivoa.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Iivari aivan oikein painotti, että julkisen hallinnon tehtävänä ei tällaisena työllisyysaika ole väen väkisin pyrkiä niillä hallinnonaloilla, joilla henkilökunnan tarvetta on, vähentämään henkilökuntaansa.

Suhtaudun kuitenkin tähän asiaan hieman skeptisesti siitä syystä, että työsuojeluhallinnon, ympäristö- ja vesihallinnon, sosiaali- ja terveyshallinnon ja ennen muuta asuntopoliittien kohdalla tällä hetkellä on menossa laaja henkilökunnan karsinta. Esimerkiksi asuntopoliittien kohdalla koko virasto ollaan lakkauttamassa, sen tehtävät, paitsi siirtämässä osittain ministeriöön, kokonaan lopettamassa ja asuntopoliittien materiaallinen lainsäädäntö romuttamassa.

Tähän nähden ja asuntopoliittien tämän hetken ongelmiin nähden toivoisin, että ed. Iivarin esittämä näkökanta saa tosiaan laajaa kannatusta eduskunnan piirissä. Hallituksen kannanotot näissä asioissa ovat niin selviä, että siellä suunnalla en paljon toivoa näe.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevasta laista oletetaan ja uskotaan, että se tuo parannusta nimenomaan maaseutuelinkeinojen hallinnolliseen puoleen. Kuitenkin siinä on mielestäni erittäin paha kauneusvirhe siinä, että kalastuspiirit yhdistetään maaseutuelinkeinopiireihin. Eihän kalastus ole millään tavalla pelkästään maaseudun elinkeino. Päinvastoin tänä päivänä hyvin monet asutuskeskusten ihmiset harjoittavat kalastusta, ennen kaikkea virkistyskalastusta.

On merkillistä, että ryhdytään muutoksiin, kun joku asia Suomessa on kunnossa, niin kuin kalastuspiirijako on ollut. Kalastuspiirit ovat olleet suoraan maa- ja metsätalousministeriön alaisia ja ovat pystyneet hoitamaan sen tehtävän, mikä niille kuuluu. Nyt kun kalastuspiirit yhdistetään maaseutuelinkeinopiireihin, on ilman muuta selvää, että edut käyvät kalamiesten ja maaseudun muiden elinkeinojen harjoittajien kesken ristiriitaisiksi. Näiden virastojen yhdistämisellä luodaan pohjaa jatku-

valle kiistelylle, ennen kaikkea tietysti myös kiistelylle arvovallasta.

Valiokunta on halunnut tämän kohdan korjata ponnella, joka edellyttää, että mahdolliset edunvalvonnan ristiriidat maatalouden ja kalatalouden välillä estetään asetuksella annettavilla säännöksillä. Edellisissä puheenvuoroissakin on viitattu asetukseen. Se asetus, mitä käsitelimme, oli asetusluonnos, siis varsin kevyt paperi.

Hallitus on esittänyt, että kalataloutta koskevissa asioissa ratkaisuvallalla on asetuksella säädettävällä tavalla johtavalla kalatalousbiologilla tai hänen sijaisellaan ja muilla kalatalousasiantuntijoilla. Näitä muita kalatalousasiantuntijoita on tietysti eduskunta täynnä ja niitä on Suomen kaikki kunnat täynnä, tämä ”muut kalatalousasiantuntijat” on tietysti varsin laava käsite.

En ole laittanut valiokunnan mietintöön vastalauseita. Pitkin hampain olen tämän ollut hyväksymässä, mutta haluan kuitenkin tältä paikalta lausua suuren epäilyni ja jopa varoituksen sanan, että ei pitäisi hallinnonuudistuksissa mennä niin pitkälle, että sellaisetkin hallinnonalat, jotka ovat kunnossa, lyödään samaan nippuun, niin kuin nyt hallitus suuressa viisaudessaan on yhdistämässä maaseutuelinkeinopiireihin myöskin kalastuspiirit. Näitä kalastuspiirejä on kaiken lisäksi ollut enemmän kuin maatalouspiirejä. Tästä johtuu, että esimerkiksi Oulun läänin kalatalousasioista päätetään Kajaanisissa. Minä luulen, että siellä merikalastajat tuntevat olevansa aika kaukana päätöksenteosta. Samoin, kun tiedetään kajaanalaiisten ja oululaisten muutenkin erilaiset ja ristiin käyvät näkemykset monissa asioissa, niin enpä usko, että tällä ainakaan sopua rakennetaan.

Mutta siitähän tämä lainsäädäntö on tietysti hyvä, että näitäkin hallituksen huonoja esityksiä voidaan korjata sitten, kunhan saadaan sellainen hallitus tähän maahan, joka ymmärtää syvällisemmin näitäkin maaseudun ja kalastuksen asioita.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Riihijärvi puheenvuorossaan vastusti sitä, että kalamiehet ja maaseutumiehet asettuisivat saman katon alle. Minä ihmettelen häntä. Hengen miehenä ja pappismiehenä luulisi, että hän yhteisymmärrystä ja nimenomaan sopua rakentaisi eikä tällaista eriarvoisuutta ja eriseuraisuutta. Millä tavalla näissä asioissa yleensä sitten päästään yhteisymmärryseen, jos ne eivät saa edes saman katon alle asettautua? Minä olen ymmärtänyt sillä tavalla,

että kun ne ovat saman ministeriön alaisuuteen kuuluvia virkamiehiä — vaikka toimivatkin suhteellisen itsenäisesti, niin kuin tässäkin näyttää olevan, että nimenomaan kalaihmiset päättävät myöskin varsin itsellisesti ja erittäin hyvin ovat hoitaneet tähänkin saakka — kuluja on valtion säästettävä. Ne ovat toimistokuluja, atk-tekniikkaa, kaikkea mahdollista. Näitä voidaan yhdistää ja vähäa markkoja sitten järkevämminkin käyttää. Uskon, että siltä pohjalta tämäkin hallituksen esitys on tullut.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Varsin monessa puheenvuorossa on ehditty kiinnittää huomiota siihen, että valiokunta pitkähkön prosessin tuloksena päätyi yksimieliseen mietintöön. Noteeraan itse myöskin tämän varsin korkealle ja aivan erityisesti siitä syystä, että tästä kalatalous — kalabiologi-kompetenssikysymyksestä ja asiakäsittelyssä eturistiriita-asiasta päästiin yhteisymmärrykseen. Sillä on varmasti mitä suurin merkitys jatkossa, ja se näkyy myöskin ponsien muodossa valiokunnan mietinnössä.

Totean kuitenkin sen, että mielestäni tässä, samoin kuin ylipäätään hallinnon kehittämisesä, on jääty eräällä tavalla puolitiehen. Minusta tuntuu siltä, että olennaisinta maaseutuyrittäjän ja maaseudun eläjän kannalta on se, jos yhteiskunnan varoja käytetään, kuinka he elävät, eikä se, kuinka hallinnoidaan. Tässä suhteessa toivoisin jatkokehitystä vallan paljon ja vielä tässä erityisessä kalapuolen asiassa kehitystä siihen suuntaan, että veselementtiin liittyvät asiat olisivat kaikki samassa ministeriossa yhteisen hallinnon alaisena, sikäli kuin hallinnointia ylipäätään tarvitaan.

Siis summa summarum tästä mielipiteestäni on se, että tässä maatilahallituksen hautajaisaatto-operaatioissa matka on vielä aika tavalla paljon kesken. Tässä tarvitaan hyvin radikaalia hallinnon edelleen kehittämistä.

Ed. Laakkonen: Herra puhemies! Kun valiokunta käsitteli tätä lakiesitystä keskuudessaan, useiden asiantuntijoiden taholta korostettiin sitä, että henkilöstöä olisi aiheellista supistaa. Vaikka maatilahallitus nyt lakkautetaan, yhtään virkaa ei poistu — tai oikeastaan pääjohtajan virka poistuu, mutta tilalle tulee useita ylijohtajan virkoja, kun tulee monta uutta yksikköä kuten tietopalvelukeskus, kasvintuotannon tarkastuskeskus, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos jne. ja jokaiseen tarvitaan johtaja. Vastaavas-

ti kun asuntohallitus lakkautetaan, sieltä poistuu joidenkin tietojen mukaan sata virkaa, maatilahallituksen lakkautuksen yhteydessä ei siis oikeastaan yhtään.

Kritisoin tätä ja olen hyvilläni siitä, että valiokunta laatikin mietintönsä ponnien, jossa edellytetään, että hallintouudistusta jatketaan organisaation kevennyksillä, jotka johtavat konkreettisiin toimenpiteisiin hallinnon eri alojen kokoamiseksi ja organisaation supistamiseksi.

Valiokunnassa keskusteltiin paljon myös johtavan kalastusbiologin asemasta, ja olin itsekin ensin sillä kannalla kuin oppositio, että hänellä pitäisi olla esittelijän oikeus. Mutta tarkemmin tutkittaessa olen kyllä sitä mieltä, että perustettavassa kalatalousyksikössä on asiantuntemusta riittävästi. Siellä voi olla kalatalousjohtaja ja kalastusbiologi ja kalastusmestari jne. Valiokunta panikin sitten tämän kuntoon ponnien muodossa, mistä olen hyvilläni.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Ed. Jokiniemelle toteaisin, että kyllä ihmisluento on semmoinen, että ei se hyvin mielellään arvovallastaan luovu. Nyt maaseutuelinkeinopiireissä johtajana on maatalouden asiantuntija ja kalatalousasiantuntija, joka edustaa paljon suurempaa väestönosaa kuin maatalousasiantuntija, on kuitenkin maatalousasiantuntijan alainen. Vaikka hän omilla asioissaan onkin päätöksentekijä, niin on asioita, jotka käyvät hyvin ristiin ja ovat niin lähellä toisiaan, että kyllä tässä tehdään tietynlaista väkivaltaa. Ollisin ollut entisen järjestyksen kannalla, jolloin kalatalouspiirit olivat suoraan maa- ja metsätalousministeriön alaisia eikä tällä tavalla mutkan kautta, niin kuin uudessa järjestelmässä. Ei tämä ainakaan yhtään loogisempi ole eikä parempi tässä suhteessa.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Nyt voin olla samaa mieltä kuin ed. Pulliainen, jos äsken olimme vähän eri mieltä. Minusta hänen ottamansa näkökulma nimenomaan kehittämisen suhteen hallinnoinnissa on hyvin looginen ja järkevä. Nyt pitäisi todellakin lähteä liikkeelle asiakkaan näkökulmasta, ja sen pitäisi olla koko operaation ensimmäinen ja tärkein lähtökohta.

Myönnän, että tällaiseen uudistamistoimintaan liittyy aina ikäviä puolia ja nimenomaan henkilötasolla varsin ikäviä puolia. Mutta kyllä minun käsitykseni on pitemmällä tähtäimellä

ainakin se, ettei maa- ja metsätaloudella ja ennen kaikkea maataloudella ole tulevaisuudessa varaa pitää hallintoa, neuvontaa, tutkimusta, tarkastustoimintaa, ympäristöpuolta, työsuojelupuolta ja työterveyshuollon puolta ja ehkäpä myös lomituspöytä, kaikkia erikseen ja erillisinä organisaatioina. Kyllä meidän pitäisi tehokkaasti ja järkevällä tavalla pyrkiä ohjailemaan näitä kuvioita siihen suuntaan, että asiakkaan kannalta ne ovat nimenomaan järkeviä ja ennen kaikkea niin, että asiakas, viljelijä, tuntee ne sitä kautta palvelijoina omikseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 4) asia.

5) Ehdotus laiksi eräisiin kansainvälisiin vakuutusopimuksiin sovellettavasta laista

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 235
Talousvaliokunnan mietintö n:o 44

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 44.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 16.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio